

O PERSPECTIVĂ ASUPRA DREPTURILOR ȘI A NEVOII DE CONSILIERE A ELEVILOR CU PĂRINȚI PLECAȚI LA MUNCĂ ÎN STRĂINĂTATE

Drd. Gabriel-Constantin NICOLA

University of Oradea, Romania

gabi.nicola@yahoo.com

Abstract: A perspective on the rights and the need for counseling of students with parents going to work abroad.

Lack of emotional support and the absence of parents or just one of them can also lead to school problems, the child no longer concentrates, closes in on himself or becomes restless and sometimes no one has the power to control him. One of the solutions is the development and implementation of programs aimed at parental responsibility and involvement in child development, optimization on the socio-emotional side of students, as well as increasing the child's ability to adapt to the socio-economic reality of the family.

Keywords: *students, risk situation, families, counseling.*

Exercităm profesia didactică într-o perioadă în care, așa cum arată ultimele date oficiale, ale Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, 75.136 de copii aveau părinții plecați la muncă în străinătate, în decembrie 2020, din care 13.253 de copii cu ambii părinți plecați și 9.409 copii cu părintele unic susținător plecat.¹

Pe de altă parte, tot mai mulți părinți, în încercarea de a completa bugetul familiei, aleg să își vadă copiii doar la sfârșitul zilei și în week-end, sacrificând din timpul prețios pe care l-ar putea petrece alături de aceștia.²

1 <http://andpdca.gov.ro/w/situatie-copii-cu-parinti-plecati-la-munca-31-03-2020/>

2 Bălățescu, S., & Bacter, C., „Bunăstarea văzută prin ochii copiilor români: rezultatele studiului internațional”, în *Lumea copiilor (ISCWeB)*, 2016.

Părinții sunt cei care au rolul de a oferi copilului șansa formării sale sociale, a dobândirii echilibrului emoțional și integrării sale în viața socială.³ Ei exercită influențe emoționale asupra copiilor în două moduri: în mod direct, utilizând o serie de metode și tehnici educative sau în mod indirect, prin modelele de conduită pe care le oferă, precum și prin climatul psihosocial construit în cadrul familiei.⁴

Copiii nu au suficient de dezvoltate competențele psiho-sociale, astfel încât să poată face față emoțiilor generate de plecarea părinților, pentru a-și gestiona viața de zi cu zi, pentru a-și asuma responsabilități care depășesc potențialul lor fizic, dar și psihic.⁵ Migrația părinților în străinătate generează un fenomen numit „parentificare” și presupune ca minorul să preia rolurile și responsabilitățile adulților, fiind o formă de neglijare. Din această cauză, deseori, copiii dezvoltă reacții psiho-traumatizante sau reacții dezadaptative la stres, cum ar fi: abandonul școlar, comportamentul agresiv sau excentric, ori izolarea socială.⁶ Fiecare copil suferă în felul său din cauza lipsei părinților. Unii ajung să fie triști și retrași sau sunt supărați, iritați, agitați, iar alții se revoltă împotriva celor din jur.⁷

Astăzi școala tinde să suplinească tot mai mult partea de educație care, în mod normal, îi revine familiei. Lucrul acesta se întâmplă din cauza faptului că părinții petrec tot mai puțin timp alături de copii, efectele în plan emoțional, pe termen lung, fiind nebănuite.⁸

De ce încadrăm acest segment în categoria celor aflați în situație de risc?

În definiția OCDE (1995, apud. Vrăsmaș, 2018) „situația de risc” face referire la categoria de copii care nu pot să se sprijine pe o familie potri-

3 Bodrug-Lungu, V., & Triboi, I., „Rolul părinților în procesul socializării de gen a copiilor”, în *Familia-factor existențial de promovare a valorilor etern-umane*, 2017, pp. 39-48.

4 Maier, R. (coord.), *Abordări ale familiei în impas existențial*, coord. Conf. univ. dr. Roxana Maier, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2020,

5 Dafinoiu, I., & Petrov, I., *Particularități ale atașamentului și stilului parental la copiii ai căror părinți sunt plecați în străinătate*, Iași, 2019.

6 Gassmann, F., Siegel, M., Vanore, M., & Waidler, J., „Unpacking the relationship between parental migration and child well-being: Evidence from Moldova and Georgia”, în *Child Indicators Research*, 11(2)/2018, pp.423-440.

7 Potirniche, N., & Enache, R. G., „Social perception of aggression by high school students”, în *Procedia-social and behavioral sciences*, 127/2014, pp.464-468.

8 Petrov, I., & Dafinoiu, I., „Attachment, sense of coherence and well-being in the context of parental migration”, în *International Journal of Education and Psychology in the Community*, 8(1/2)/2018, pp.39-52.

vită și care trăiesc într-un mediu social nefavorabil dezvoltării lor. Potrivit acestei definiții, pot fi precizate principalele trei elemente ale situației de risc pentru dezvoltarea copilului. Acestea sunt următoarele:

- ♦ Mediul familial neadecvat creșterii copilului;
- ♦ Lipsa condițiilor oferite acestuia de comunitatea din care face parte;
- ♦ Inadaptarea copilului la cerințele școlare și la viața socială în încercarea de a identifica factorii care favorizează apariția situației de risc.⁹

În societatea democratică a contemporaneității noastre, fenomenul migrației cunoaște valențe neîntâlnite până în prezent. În contextul globalizării¹⁰ populația se mișcă tot mai mult, iar în foarte multe situații cauza este una de natură economică. Atunci când vorbim despre migrație avem în vedere nu numai distanța geografică și distanța tehnică (distanța influențată de mijloacele disponibile de transport și comunicare) ci și de distanța socială. Întotdeauna natura procesului de migrație este în relație cu situația de viață individual-familială, influențând-o, de multe ori, într-un mod ireversibil.

Deplasarea unuia dintre membrii familiei pentru o perioadă în străinătate duce la modificări de roluri și funcții în familie: unul dintre membrii familiei rămași în țară preia funcția de cap de familie sau se schimbă rolurile în familie.¹¹

În multe situații, la început pleacă doar un singur părinte, iar după o perioadă de timp este urmat și de celălalt, considerând că în felul acesta pot asigura mai ușor cele necesare traiului decent, pentru a se întoarce cât mai repede acasă.¹² Motivația este, în aparență, una bună, însă, în realitate, lucrurile se întorc deseori împotriva familiei deoarece, odată ajunși în străinătate, ei încep să-și dorească mai mult și astfel perioada de absență se prelungește continuu. În tot acest timp, copiii rămași acasă, în cel mai fericit

9 Vrășmaș, E., *Intervenția socio-educatională ca sprijin pentru părinți*, București, Editura Aramis, 2018.

10 Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Globalization and its effect on religion”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (eds.), Les Arcs, France, Editura IARSIC, 2014, pp.532-541.

11 Reece, B., Brandt, R., Howie, K., *Effective Human Relations*, South-Western Cengage Learning, 2011.

12 Luca, C., Gulei, A. S., Karacsony, N., & Lacusta, O., „Copiii lipsiti de îngrijirea parintilor plecati la munca în strainatate: analiza cadrului legislativ (Children without the Care of Parents Working Abroad: Legislative Framework Analysis)”, în *Revista de Asistență Socială*, (1)/2010, p.187.

caz, în îngrijirea unor rude mai apropiate sau mai îndepărtate (rude până la gradul IV), trăiesc cu speranța că părinții se vor întoarce curând și suferința datorată lipsei fizice a acestora va înceta.¹³

În urma plecării părinților la muncă în străinătate, copiii pot deveni apatici, triști, se simt vinovați de această plecare, mai ales dacă părintele consideră că migrația lui economică este un sacrificiu pentru bunăstarea copilului.¹⁴

Fiind fără grija și supravegherea directă a părinților, copiii învață diverse comportamente sociale și de comunicare. Copiii nu se pot autoeduca fără a fi ghidați, fără a cunoaște reguli ori limite și cum să le respecte. Comunicarea limitată între părinți și copii, lipsa atașamentului și a funcționării unui model familial se resimte la nivelul comportamentului multor copii. Atunci când părinții, pe de o parte, compensează lipsa afecțiunii prin bunuri materiale, pe de altă parte, nu reușesc să reglementeze comportamentul copilului, acesta se comportă asemeni unui copil nesupravegheat.¹⁵

Încăpățânarea copiilor separați de părinți sau comportamentul sfidător pot fi reacții la situația nou creată cu care se confruntă aceștia. În grupul lor de prieteni sau chiar la școală, acești copii constată că părinții celorlalți sunt alături de ei când au nevoie și, de aceea, pot deveni geloși, începând să nu se mai înțeleagă cu colegii sau prietenii, rămânând singuri.¹⁶ Studiile au arătat că principalele cauze răspunzătoare de tulburările în plan afectiv, mai ales în cazul copiilor, sunt regăsite, cel mai adesea, în familie, acolo unde copilul își petrece cea mai mare parte a timpului său acolo unde au loc primele experiențe și relații cu terțe persoane și unde este educat și format ca personalitate, în devenire. Cele mai acute probleme educative, culminând cu eșecul școlar, provin din absența sau ignorarea atenției părinților față de dezvoltarea și supravegherea copilului, dar mai ales datorită „eroziunii” afective întâlnite în familiile dezorganizate. După plecarea pă-

13 Bodrug-Lungu, V., & Triboi, I., „Rolul părinților în procesul socializării de gen a copiilor”, în *Familia—factor existențial de promovare a valorilor etern-umane*, 2017, pp. 39-48.

14 Buonanno, L., *The European migration crisis*, vol. 103, London, Palgrave Macmillan, 2017.

15 Dafinoiu, I., & Petrov, I., *Particularități ale atașamentului și stilului parental la copiii ai căror părinți sunt plecați în străinătate*, Iași, 2019.

16 Popa, N., „Perceptions of family support among children of Romanian migrants”, în *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 46/2012, pp. 4097-4101.

rinților, copiii se confruntă cu stări emoționale dificile și neplăcute. Dorul, tristețea, singurătatea și sentimentele de insecuritate se completează cu lipsa abilităților de a-și controla și exprima într-o manieră asertivă emoțiile, în diferite situații.¹⁷

Pentru ca un copil să se simtă protejat și să dezvolte sentimentul siguranței pe viitor este necesar ca familia să îi creeze un mediu care să îi asigure securitate emoțională. Plecarea și separarea la vârstele mici poate duce la tulburări mai grave la vârsta de adult. Carența afectivă, determinată de lipsa sau insuficiența afecțiunii generează frustrare și rigiditate afectiv-comportamentală; rigiditatea la vârste mici se transformă cu timpul în constante comportamentale ce devin trăsături de caracter: duritate, intransigență, încăpățănare.¹⁸

Copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare au învățat că dorințele lor pot fi realizate într-un timp foarte scurt. Este un comportament pe care îl învață prin condiționare și întărire. Copiilor le este specific să trăiască emoții de moment, să se simtă fericiți atunci când dorințele lor sunt îndeplinite. Cine învață copiii cum și când să-și trăiască emoțiile pozitive, cum să gestioneze emoțiile negative? În condițiile lipsei unuia sau ambilor părinți, copilul este nevoit să-și inhibe emoțiile negative de tristețe, dezamăgire, frică, furie și să caute emoții pozitive. Din aceste motive se creează percepția că acești copii trăiesc doar cu fericirea din prezent.¹⁹

Lipsa suportului afectiv și absența părinților sau doar a unuia dintre ei poate conduce și la probleme școlare, copilul nu se mai concentrează, se închide în el sau devine neliniștit și, uneori, nu are nimeni puterea să-l controleze.²⁰ Copilul suferă de disciplină, de lipsa de limitare. Efortul membrilor familiei de a îndeplini sarcinile celui plecat este adesea resimțit negativ. Parțial, succesul școlar este influențat de resursele familiei copilului (financiare, educaționale, timp liber, atenție și ajutor acordat copilului

17 Buonanno, L., *The European migration crisis* (Vol. 103), London, Palgrave Macmillan, 2017.

18 Maier, R. (coord.), *Abordări ale familiei în impas existențial*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2020.

19 Bălătescu, S., „Central and Eastern Europeans migrants' subjective quality of life. A comparative study”, în *Journal of Identity and Migration Studies*, 1(2)/2007, pp. 67-81.

20 Petrov, I., & Dafinoiu, I., „Attachment, sense of coherence and well-being in the context of parental migration”, în *International Journal of Education and Psychology in the Community*, 8(1/2)/2018, pp. 39-52.

pentru munca școlară, sprijin afectiv, supraveghere). Plecarea unui părinte sau a amândurora în străinătate pentru o perioadă mai lungă de timp poate determina apariția unor probleme în performanța școlară, în măsura în care funcțiile îndeplinite de părinți nu sunt preluate de altcineva. Este, însă, posibil ca efectele negative ale plecării unui părinte în străinătate să poată fi diminuate de efectele pozitive ale plecării cum ar fi: creșterea nivelului de trai, posibilitatea mai ridicată pentru copil de a călători în afara țării și contactul cu o altă cultură. Categoria care este cea mai dezavantajată din punct de vedere al performanțelor școlare, de plecarea părinților în străinătate este segmentul de copii cu ambii părinți plecați, această situație producând un efect negativ mai mare decât statutul social scăzut sau structura destrămată a familiei.²¹

O categorie de copii care sunt cei mai expuși riscurilor de diverse forme sunt cei care provin din familii destrămate și, în special, atunci când mama este cea care pleacă la muncă în străinătate.²² În aceste situații, este cel mai probabil să se producă abandonul copiilor sau expunerea acestora la abuzuri din partea adulților în grija cărora rămân. Consecințele negative ale plecării părinților sunt resimțite de copii, în primul rând, în plan psihologic – dorul de părintele plecat poate avea drept consecință un sentiment de însingurare a copilului pentru o anumită perioadă de timp.²³

Sentimentul de deprimare poate fi atenuat atunci când copilul a fost obișnuit să trăiască într-o familie extinsă. De asemenea, lipsa interesului pentru școală și pentru preocupările extrașcolare poate fi o consecință directă a absenței părinților, însă interesul scăzut pentru performanța școlară nu poate fi explicată doar printr-un singur factor cauzal. Dacă reflectăm pe termen lung, urmare a conturării la copii a sentimentului de abandon, este posibil ca, odată ajunși la maturitate, să-i abandoneze și ei pe copiii lor, ca un fel de protest și ca răzbunare împotriva propriilor părinți.²⁴

21 Țoc, S., „Tinerii vulnerabili și inegalitatea socială. O analiză a situației sociale a tinerilor NEET în România”, în *Revista de Pedagogie*, 68(1)/2020, pp. 7-29.

22 Moraru, M., *Consiliere psihopedagogică și orientare școlară și profesională*, Constanța, Editura Muntenia, 2004.

23 Reece, B., Brandt, R., Howie, K., *Effective Human Relations*, South-Western Cengage Learning, 2011.

24 Luca, C., Gulei, A. S., Karacsony, N., & Lacusta, O., „Copiii lipsiți de îngrijirea părinților plecați la muncă în străinătate: analiza cadrului legislativ (Children without the Care of Parents Working Abroad: Legislative Framework Analysis)”, în *Revista de Asistență Socială*, (1)/2010, p. 187.

Concluzii

Este important să privim aceste probleme ca fiind dezvoltate pe un fond emoțional destabilizat, neignorând faptul că neglijarea poate avea efecte nebănuite de mari, uneori mai grave decât ale abuzului fizic sau emoțional. Lumea unui astfel de copil se poate transforma într-un haos atunci când el se intersectează foarte puțin cu modelele parentale de care are atât de mare nevoie.²⁵

Majoritatea unor astfel de copii s-ar putea dezvolta normal, dar studiile sociologice arată că ei sunt mai degrabă predispuși să se confrunte cu probleme precum sărăcie, abuzuri, depresii, delincvență.²⁶ De multe ori vidul emoțional produs copiilor generează comportamente nedorite, pe care le înțelegem drept strigăte prin care doresc să atragă atenția. În comportamentul acestor copii sunt vizibile, pe parcursul zilei irascibilitatea, rezistența scăzută la frustrare, momentele de apatie.²⁷

Una dintre soluții o reprezintă dezvoltarea și implementarea unor programe care să vizeze responsabilizarea și implicarea părintelui în dezvoltarea copilului, optimizarea pe latura socio-emoțională a elevilor, precum și creșterea capacității de adaptare a copilului la realitatea socio-economică a familiei.²⁸

Bibliografie:

- ♦ Bălțătescu, S., „Central and Eastern Europeans migrants' subjective quality of life. A comparative study”, în *Journal of Identity and Migration Studies*, 1(2)/2007, 67-81.
- ♦ Bălțătescu, S., & Bacter, C., *Bunăstarea văzută prin ochii copiilor români: rezultatele studiului internațional „Lumea copiilor”* (ISCWeB), 2016.

25 Dafinoiu, I., & Petrov, I., *Particularități ale atașamentului și stilului parental la copiii ai căror părinți sunt plecați în străinătate*, Iași, 2019.

26 Casas, F., Alfaro, J., Sarriera, J. C., Bedin, L., Grigoras, B., Bălțătescu, S., ... & Sirlopú, D., „El bienestar subjetivo en la infancia: Estudio de la comparabilidad de 3 escalas psicométricas en 4 países de habla latina”, în *Psicoperspectivas*, 14(1)/2015, pp. 6-18.

27 Popa, N., „Perceptions of family support among children of Romanian migrants”, în *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 46/2012, pp. 4097-4101.

28 Goga, C. I., „Is Romania in a social and economic crisis caused by emigration? The new policy of the Romanian state on migration”, în *Social Work and Social Sciences Review*, 4/2020, p. 31.

- Bodrug-Lungu, V., & Triboi, I., „Rolul părinților în procesul socializării de gen a copiilor”, în *Familia—factor existențial de promovare a valorilor etern-umane*, 2017, pp. 39-48.
- Buonanno, L., *The European migration crisis*, Vol. 103, London, Palgrave Macmillan, 2017.
- Casas, F., Alfaro, J., Sarriera, J. C., Bedin, L., Grigoras, B., Bălătescu, S., ... & Sirlopú, D., „El bienestar subjetivo en la infancia: Estudio de la comparabilidad de 3 escalas psicométricas en 4 países de habla latina”, în *Psicoperspectivas*, 14(1)/2015, 6-18.
- Dafinoiu, I., & Petrov, I., *Particularități ale atașamentului și stilului parental la copiii ai căror părinți sunt plecați în străinătate*, Iași, 2019.
- Gassmann, F., Siegel, M., Vanore, M., & Waidler, J., „Unpacking the relationship between parental migration and child well-being: Evidence from Moldova and Georgia”, în *Child Indicators Research*, 11(2)/2018, 423-440.
- Goga, C.I., „Is Romania in a social and economic crisis caused by emigration? The new policy of the Romanian state on migration”, în *Social Work & Social Sciences Rev.*4/2020, 31.
- Luca, C., Gulei, A. S., Karacsony, N., & Lacusta, O., „Copiii lipsiti de îngrijirea parinților plecați la muncă în străinătate: analiza cadrului legislativ (Children without the Care of Parents Working Abroad: Legislative Framework Analysis)”, în *Revista de Asistență Socială*, (1)/2010, 187.
- Maier, R. (coord.). *Abordări ale familiei în impas existențial*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2020.
- Moraru, M., *Consiliere psihopedagogică și orientare școlară și profesională*, Constanța, Editura Muntenia, 2004.
- Petrov, I., & Dafinoiu, I., „Attachment, sense of coherence and well-being in the context of parental migration”, în *International Journal of Education and Psychology in the Community*, 8(1/2)/2018, 39-52.
- Popa, N., „Perceptions of family support among children of Romanian migrants”, în *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 46/2012, 4097-4101.
- Potirniche, N., & Enache, R. G., „Social perception of aggression by high school students”, în *Procedia-social and behavioral sciences*, 127/2014, 464-468.
- Reece, B., Brandt, R., Howie, K., *Effective Human Relations*, South-Western Cengage Learning, 2011.

- Rotaru, Ioan-Gheorghe, „Globalization and its effect on religion”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (eds.), Editura IARSIC, Les Arcs, France, 2014, 532-541.
- Țoc, S., „Tinerii vulnerabili și inegalitatea socială. O analiză a situației sociale a tinerilor NEET în România”, în *Revista de Pedagogie*, 68(1)/2020, 7-29.
- Vrăsmaș, E., *Intervenția socio-educățională ca sprijin pentru părinți*, București, Editura Aramis, 2018.